

ELŻBIETA KUCZMARSKA

Wydział Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II

<https://orcid.org/0000-0001-7811-5906>

Powołanie do miłości w świetle badań małżonków

1. Znaczenie powołania do miłości małżeńskiej – 2. Badana grupa i przebieg badań –
3. Rozumienie powołania do miłości przez respondentów – 4. Wnioski pastoralne

Bóg, który jest miłością (por. 1 J 4,8.16), stwarzając człowieka z miłości na swój obraz i podobieństwo (por. Rdz 1,27), powołał go do miłości, stanowiącej jego podstawowe i wrodzone powołanie. Stwarzając go jako mężczyznę i kobietę, sprawił, że ich wzajemna miłość jest obrazem absolutnej i niezniszczalnej miłości, jaką On sam miłuje każdego człowieka¹. Bóg Trójjedyny, który w samym sobie przeżywa tajemnicę osobowej komunii miłości, wpisał w człowieczeństwo mężczyzny i kobiety powołanie rozumiane jako zdolność i odpowiedzialność za miłość i wspólnotę². Wskutek tego człowiek nie może żyć bez miłości, gdyż brak jej powoduje, iż pozostaje dla siebie istotą niezrozumiałą, a życie jego traci sens. Potrzebuje jej doświadczać i żywo w niej uczestniczyć³.

Miłość jest darem Boga, karmi się i wypowiada w spotkaniu mężczyzny i kobiety. Jest pozytywną siłą, zorientowaną ku dojrzałości osób. Ludzka płciowość (kobiecość i męskość) odnosi się do wewnętrznej istoty każdej osoby i jako taka osiąga swoje pełne znaczenie wtedy, gdy staje się wyrazem osobowego daru mężczyzny i kobiety⁴.

¹ *Katechizm Kościoła Katolickiego*. 2002. Poznań: Pallottinum (dalej: KKK), nr 1604.

² Jan Paweł II. 1981. *Adhortacja apostolska „Familiaris consortio”*. Wrocław: Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej (dalej: FC), nr 11.

³ Jan Paweł II. 1979. *Encyklika „Redemptor hominis”*, nr 10. https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/encykliki/r_hominis.html (27.11.2019).

⁴ Papieska Rada ds. Rodziny. 1996. *Ludzka płciowość, prawda i znaczenie. Wskazania dla wychowania w rodzinie*, nr 3 http://kodr.pl/wp-content/uploads/2018/10/ludzka_plciowosc_prawda_i_znaczenie.pdf (10.11.2019).

Z tego wynika, że człowiek pragnący spełniać się w miłości i poprzez miłość potrzebuje integracji seksualności – włączenia jej w miłość osobową. W ten sposób miłość jest nie tylko uczestnictwem w miłości Boga, ale staje się darem i zadaniem, łaską i powołaniem, a zarazem wezwaniem i odpowiedzią. Zawiera w sobie wezwanie do odzwierciedlania wewnętrznego życia Boga, ojcostwa, synostwa i miłości⁵.

1. Znaczenie powołania do miłości małżeńskiej

Powszechne powołanie do świętości jest jednym z rysów tajemnicy Kościoła. Każdy człowiek jest wezwany do świętości, gdyż Bóg ma wobec niego szczególny plan. Zaproszenie to jest osobistym powołaniem, które każdy powinien rozeznaczyć, przyjąć i rozwijać⁶. Szczególnie wszyscy ochrzczeni są wybrańcami Bożymi, świętymi i umiłowanymi i jako tacy są zaproszeni do bycia doskonałymi (por. Kol 3,12).

Powołanie łączy się ściśle ze światem osób i porządkiem miłości. Zakłada zdolność osobistego zaangażowania się względem celu i zawartej w nim misji. Pojęcie to dotyczy dziedziny życia wewnętrznego człowieka i wskazuje na właściwy każdej osobie kierunek jej rozwoju, pozwalający jej zaangażować się całym swoim życiem w służbę ważnym wartościom. Każdy człowiek musi odczytać ten cel i kierunek przez zrozumienie tego, co nosi w sobie i chce innym ofiarować, jak również przez to, czego się od niego oczekuje. Powołanie oznacza kierunek miłości, który prowadzi do umiłowania kogoś i podarowania siebie komuś w miłości. Oprócz dziewictwa i celibatu dla Królestwa Bożego również małżeństwo jest powołaniem, gdzie proces dawania siebie innym pozostaje w najściślejszym związku z miłością oblubieńczą⁷. Istotą realizacji powołania jest świadomy i osobisty stosunek do postulatu zawartego w przykazaniu miłości Boga i bliźniego⁸. Według papieża Jana Pawła II płciowość ludzka jest darem Stwórcy mającym wielką wartość, dlatego jej wyrzeczenie się w formie konsekrowanego dziewictwa i celibatu podtrzymuje w Kościele świadomość wielkiej tajemnicy małżeństwa, chroniąc je przed pomniejszeniem i zubożeniem. Świadectwo dozgonnej wierności osób bezżennych jest dla małżonków umocnieniem w ich powołaniu⁹.

⁵ Augusto Sarmiento. 2002. *Małżeństwo chrześcijańskie. Podręcznik teologii małżeństwa i rodziny*. Tłum. Piotr Rak. Kraków: Wydawnictwo M, 50.

⁶ Papieska Rada ds. Rodziny. 1996. *Ludzka płciowość, prawda i znaczenie*, 100.

⁷ Karol Wojtyła. 2015. *Miłość i odpowiedzialność. Człowiek i moralność I*. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 228–229.

⁸ Wojtyła. 2015. *Miłość i odpowiedzialność*, 230–231.

⁹ FC 16.

Bóg sam obdarował ludzi wspaniałym darem płciowości i chce, by człowiek był za ten dar odpowiedzialny, by się o niego troszczył i pielęgnował¹⁰. Mężczyzna i kobieta są powołani do tego, by byli przestrzenią, w której przejawia się miłość Boża i rodzi się życie. Dlatego istota życia małżeńskiego nie leży tylko w życiu razem, ale przede wszystkim w kochaniu się na zawsze. Natomiast zjednoczenie cielesne małżonków powinno być wyrazem takiej miłości i wzajemnego obdarowania. Intymna bliskość oparta tylko na popędzie lub poszukiwaniu przyjemności nie doprowadza małżonków do wzajemnego poznania i harmonii w ich relacji, lecz raczej do dominacji i urzeczowienia¹¹. Małżeństwo chrześcijańskie, oparte na sakramencie, łączy się z wezwaniem do ciągłego wzrostu w miłości oblubieńczej i życia w komunii osób. Podporządkowanie przeżywania seksualności dynamice wzajemnego daru i komunii jest w pełni możliwe dzięki łasce sakramentu małżeństwa¹², który włącza małżeństwo w misterium miłości Chrystusa do Kościoła¹³. Wzrost w miłości i umacnianie komunii dokonuje się także poprzez małżeńskie oddanie się sobie w miłości – „jedności dwojga” – seksualnie różnych i komplementarnych osób¹⁴. W ten sposób intymność cielesna małżonków podporządkowana miłości staje się znakiem i wyrazem komunii duchowej¹⁵. Wzrastanie małżonków we wzajemnej miłości i pragnieniu dobra współmałżonka jest drogą ściśle związaną z dojrzewaniem w osobistej relacji obydwójga małżonków z Bogiem¹⁶.

Dar z siebie w małżeństwie, pozostający w ścisłym związku z miłością oblubieńczą, we właściwej dla siebie formie, jest konkretnym wypełnieniem prawdy o człowieku stworzonym na obraz Boży¹⁷. Według Jana Pawła II, małżeństwo „jest podstawowym powołaniem człowieka, przyjętym przez większość członków Ludu Bożego”¹⁸. Y. Se-

¹⁰ Franciszek. 2016. *Posynodalna adhortacja apostolska „Amoris laetitia”*. Kraków: Wydawnictwo M (dalej: AL), nr 150.

¹¹ Nestor Basunga Kiama Zinga. 2019. Teologiczne punkty węzłowe małżeństwa chrześcijańskiego: wszyscy adresaci radości Ewangelii. W *Amoris laetitia jako ewangelia miłości i droga do przebycia*. Red. Giovanni del Missier, Antonio Gerardo Fidalgo, 92. Tłum. Janusz Serafin. Kraków: Wydawnictwo Homo Dei.

¹² Jacek Goleń. 2015. „Rola świadectwa w rodzinie”. *Verbum Vitae* 28: 430.

¹³ Por. FC 20.

¹⁴ Sarmiento. 2002. *Małżeństwo chrześcijańskie. Podręcznik teologii małżeństwa i rodziny*, 33.

¹⁵ KKK 2360.

¹⁶ Por. Jacek Goleń. 2013. Kierownictwo duchowe małżonków. W *Duszpasterstwo rodzin. Refleksja naukowa i działalność pastoralna*. Red. Ryszard Kamiński, Grzegorz Pyżlak, Jacek Goleń, 411. Lublin: Bonus Liber.

¹⁷ FC 11.

¹⁸ Jan Paweł II. 1994. *List do Rodzin „Gratissimam sane”*, nr 18 https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/listy/gratissimam.html (30.10.2019).

men, komentując papieskie katechezy o małżeństwie, podkreśla, że małżonkowie są powołani, by odzwierciedlać totalną miłość Boga, której wzorem jest Chrystus – Oblubieniec miłujący swój Kościół – Oblubienicę, aż po ofiarę na krzyżu¹⁹. Szczególną cechą powołania małżeńskiego jest skierowanie i realizacja go przez dwoje ludzi²⁰. Jednak trzeba pamiętać, że realizacja małżeńskiego powołania do miłości jest drogą i dynamicznym procesem²¹. Papież Franciszek przestrzega przed górnolotnym rozumieniem i narzucaniem małżonkom tego wymogu: „nie należy zrywać na dwie osoby mające swoje ograniczenia ogromnego ciężaru konieczności odtworzenia doskonałego związku między Chrystusem a Kościołem, ponieważ małżeństwo oznacza proces dynamiczny, przebiegający powoli poprzez stopniowe włączenie darów Bożych”²². Płodna miłość pary małżonków, którzy kochają i rodzą życie, jest zarazem kontemplacją pełni miłości, jaka jest w Bogu, oraz dążeniem do bycia żywym odzwierciedleniem boskiej komunii Osób²³.

Bóg, wzywając małżonków do świętości na drodze wspólnej miłości, jednocześnie udziela im darów koniecznych do jej osiągnięcia. Wierność powołaniu do miłości małżeńskiej ma za wzór wierność samego Boga w stosunku do swego Ludu (por. Pwt 7,9; 32,4). W praktyce jest ona realizacją dobrowolnej decyzji, wyrażonej w przysiędze małżeńskiej, oraz ważnej zgody małżeńskiej, domagającą się odpowiedzialności moralnej²⁴.

2. Badana grupa i przebieg badań

Grupę badawczą stanowili małżonkowie należący i nienależący do zrzeczeń religijnych w Kościele katolickim. Próba badawcza objęła 252 osoby. Badana grupa składała się z 189 kobiet i 63 mężczyzn. Ze względu na wiek wyróżniono trzy

¹⁹ Yves Semen. 2011. *Duchowość małżeńska według Jana Pawła II*. Tłum. Sylwia Filipowicz. Poznań: Wydawnictwo Świętego Wojciecha, 21; por. AL 214.

²⁰ Kazimierz Majdański. 2001. *Wspólnota życia i miłości. Zamysł Boży w małżeństwie i rodzinie*. Łomianki: Fundacja Pomoc Rodzinie, 62–63.

²¹ Por. Antonio Gerardo Fidalgo. 2019. Rzeczywistość miłości jako fundament małżeństwa i rodziny. W *Amoris laetitia jako ewangelia miłości i droga do przebycia*. Red. Giovanni del Missier, Antonio Gerardo Fidalgo, 72. Tłum. Janusz Serafin. Kraków: Wydawnictwo Homo Dei; Jacek Goleń. 2018. Strengthening the Conjugal Bond. W *Catholic Family Ministry. The Scientific Reflection and the Practical Ministry of the Church*. Red. Jacek Goleń, Ryszard Kamiński, Grzegorz Pyżlak, 250. Lublin: Wydawnictwo KUL.

²² AL 122; por. FC 90.

²³ AL 11, 325.

²⁴ Jacek Goleń. (2014). „Miłość małżeńska w świetle badań narzeczonych”. *Studia nad Rodziną* 18 (35): 110.

grupy respondentów. Pierwszą z nich stanowiły osoby w wieku do 35 lat (25,8%), drugą – osoby w przedziale wiekowym 35–45 lat (45,2%), a trzecią – osoby w wieku 46 lat i więcej (29,0%). Biorąc pod uwagę wykształcenie respondentów, wyróżniono osoby z wykształceniem zawodowym i średnim (24,2%), wyższym humanistycznym (43,3%) oraz wyższym technicznym i ścisłym (32,5%). Ze względu na stosunek do wiary, zdecydowana większość (81,3%) określiło się jako głęboko wierzący, 14,7% jako wierzący słabo praktykujący, 2,4% badanych postrzega siebie jako słabo wierzących, obojętni religijnie stanowią 4,0%, a niewierzący 1,2%. Respondentów różnicuje również staż małżeński. 9,1% stanowili małżonkowie ze stażem liczącym 31 i więcej lat, a 21,0% – pary liczące 21–30 lat wspólnego małżeństwa. Najliczniejszą grupę (40,1%) stanowili małżonkowie z 11–20 letnim stażem. 15,5% małżonków miało 6–10 lat stażu, 12,3% miało 1–5 lat stażu, a 2,0% miało staż krótszy niż rok.

Pośród badanych wyodrębniono osoby wychowujące się w rodzinach pełnych z obojgiem rodziców (82,9%) oraz w rodzinach niepełnych z różnych powodów (15,9%). Wyróżniono pośród nich osoby wychowujące się w rodzinach, gdzie miał miejsce rozwód oraz rozejście się rodziców (9,1%), rodziny, gdzie miała miejsce śmierć jednego z rodziców (4,4%), rodziny z jednym (samotnie wychowującym) rodzicem (0,8%) oraz rodziny niepełne czasowo, gdzie nieobecność jednego rodzica trwała dłużej niż 3 miesiące (2,4%). Pod względem liczby rodzeństwa respondentów okazało się, że 6% badanych małżonków nie posiada rodzeństwa, 32,9% posiada jednego brata lub siostrę, a 26,6% posiada dwoje rodzeństwa. Troje rodzeństwa posiada 18,7% małżonków, a czworo i więcej rodzeństwa posiada 15,9% badanych. Pośród badanych 43,6% należy do rodzinnych zrzeszeń religijnych, a nie należy 56,3% respondentów.

Badanie małżonków przeprowadzono w miesiącu październiku 2019 r. na terenie Polski przy pomocy kwestionariusza ankiety własnego autorstwa. 52 osoby autorka przebadala osobiście metodą audytoryjną, natomiast pozostałe kwestionariusze rozesłano i wyniki uzyskano drogą internetową²⁵. W obliczeniach statystycznych uzyskanych wyników wykorzystano następujące statystyki: częstość, procent, średnią (odpowiednik mediany), odchylenie standardowe (odpowiednik odchylenia ćwiartkowego); dwa testy istotności różnic: dla dwóch grup test t studenta (odpowiednik U-Manna Whitneya) i dla trzech grup (np. kategorie wiekowe) jednoczynnikową analizę wariancji z testami *post hoc* (odpowiednik/*anovy rang* Kruskalla Wallisa).

²⁵ Zob. https://docs.google.com/forms/d/1DmgUEVoLC_b-Wn2ODydOe6dbJKORL2vC10a-Z9gTYD6E/edit (30.10.2019).

3. Rozumienie powołania do miłości przez respondentów

W niniejszych badaniach uwzględniono aspekt powołania do miłości realizowanego w małżeństwie. Badanych małżonków zapytano o rozumienie swojego powołania do miłości. Wyniki prezentuje tabela 1.

Tabela 1. Liczbowy i procentowy rozkład rozumienia powołania do miłości przez małżonków

Rozumiem swoje powołanie przez Boga do miłości jako	zupełnie się nie zgadzam		nie zgadzam się w dużym stopniu		raczej nie zgadzam się		raczej zgadzam się		w dużym stopniu zgadzam się		w pełni się zgadzam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
zaproszenie mnie do miłowania Boga	6	2,4%	1	,4%	4	1,6%	34	13,5%	47	18,7%	160	63,5%
zaufanie i silną więź psychiczną ze współmałżonkiem	4	1,6%	1	,4%	7	2,8%	19	7,5%	58	23,0%	163	64,7%
przeżywanie więzi seksualnej z ukochaną osobą przeciwnej płci, niekoniecznie ze współmałżonkiem	173	68,7%	21	8,3%	13	5,2%	15	6,0%	14	5,6%	16	6,3%
moje obdarzanie współmałżonka uczuciem	4	1,6%	3	1,2%	8	3,2%	16	6,3%	45	17,9%	176	69,8%
przyjęcie odpowiedzialności za ukochaną osobę i dzieci w małżeństwie sakramentalnym	3	1,2%	1	,4%	2	,8%	11	4,4%	19	7,5%	216	85,7%
zaproszenie do bycia rodzicem i wychowania dzieci	3	1,2%	1	,4%	1	,4%	10	4,0%	26	1,3%	211	83,7%
silną więź seksualną ze współmałżonkiem	6	2,4%	10	4,0%	20	7,9%	33	13,1%	58	23,0%	125	49,6%
możliwość bycia szczęśliwym w małżeństwie i rodzinie	3	1,2%	0	,0%	3	1,2%	14	5,6%	34	13,5%	198	78,6%

wspólne życie z osobą, którą pokocham, niekoniecznie ze współmałżonkiem	154	61,1%	30	11,9%	20	7,9%	16	6,3%	15	6,0%	17	6,7%
wielkoduszną troskę o dobro współmałżonka	4	1,6%	3	1,2%	3	1,2%	23	9,1%	42	16,7%	177	7,2%
doświadczenie wzajemności uczuciowej w małżeństwie	5	2,0%	3	1,2%	6	2,4%	31	12,3%	45	17,9%	162	64,3%
całkowite zawierzenie i zaufanie Bogu w małżeństwie sakramentalnym	6	2,4%	3	1,2%	0	,0%	18	7,1%	23	9,1%	202	8,2%
odpowiedzialność za ukochaną osobę i dzieci, niekoniecznie w małżeństwie sakramentalnym	116	46,0%	34	13,5%	31	12,3%	24	9,5%	18	7,1%	29	11,5%
przeżywanie głębokiej więzi uczuciowej z ukochaną osobą przeciwnej płci, niekoniecznie ze współmałżonkiem	148	58,7%	27	1,7%	22	8,7%	17	6,7%	19	7,5%	19	7,5%
okazywanie szacunku i pomocy ludziom, których spotykam w życiu	2	,8%	0	,0%	3	1,2%	8	3,2%	47	18,7%	192	76,2%
rodzaj misji duchowej, powierzonej mi przez Boga w mojej rodzinie	6	2,4%	1	,4%	7	2,8%	21	8,3%	52	2,6%	165	65,5%
wielki dar Boga, który stworzył mnie z miłości i do miłości	3	1,2%	1	,4%	2	,8%	12	4,8%	38	15,1%	196	77,8%
moje pragnienie bycia bezinteresownie kochanym przez kogoś	14	5,6%	8	3,2%	9	3,6%	36	14,3%	47	18,7%	138	54,8%

Wyniki zaprezentowane w tabeli 1 wskazują, że małżonkowie bardzo często w pełni zgadzają się, iż rozumieją swoje powołanie do miłości jako przyjęcie

odpowiedzialności za ukochaną osobę i dzieci w małżeństwie sakramentalnym (85,7%), zaproszenie do bycia rodzicem i wychowania dzieci (83,7%), całkowite zawierzenie i zaufanie Bogu w małżeństwie sakramentalnym (80,2%), możliwość bycia szczęśliwym w małżeństwie i rodzinie (78,6%), wielki dar Boga, który stworzył ich z miłości i do miłości (77,8%), okazywanie szacunku i pomocy ludziom, których spotkają w życiu (76,2%) oraz wielkoduszną troskę o dobro współmałżonka (70,2%). Wysoki odsetek małżonków w pełni zgadza się, że rozumie swoje powołanie do miłości jako obdarzanie współmałżonka uczuciem (69,8%), rodzaj misji duchowej powierzonej im przez Boga (65,5%), zaufanie i silną więź psychiczną ze współmałżonkiem (64,7%), doświadczanie wzajemności uczuciowej w małżeństwie (64,3%), zaproszenie ich do miłowania Boga (63,5%), pragnienie bycia bezinteresownie kochanym przez kogoś (54,8%) oraz silną więź seksualną ze współmałżonkiem (49,6%). Natomiast znacznie niższy odsetek badanych małżonków w pełni podziela pozostałe przekonania. 11,5% respondentów w pełni zgadza się, że rozumie swoje powołanie do miłości jako wzięcie odpowiedzialności za ukochaną osobę i dzieci, ale niekoniecznie w małżeństwie sakramentalnym. 7,5% w pełni zgadza się, że rozumie to powołanie jako przeżywanie głębokiej więzi uczuciowej z ukochaną osobą przeciwnej płci, niekoniecznie ze współmałżonkiem, 6,7% w pełni zgadza się, że rozumie je jako wspólne życie z osobą, którą pokocha, niekoniecznie ze współmałżonkiem, a 6,3%, że rozumie je jako przeżywanie więzi seksualnej z ukochaną osobą przeciwnej płci, niekoniecznie ze współmałżonkiem.

Ponadto znaczny odsetek respondentów w dużym stopniu zgadza się, że rozumie swoje powołanie do miłości jako zaufanie i silną więź psychiczną ze współmałżonkiem (23,0%), silną więź seksualną ze współmałżonkiem (23,0%), rodzaj misji duchowej, powierzonej im przez Boga (20,6%), zaproszenie ich do miłowania Boga (18,7%), okazywanie szacunku i pomocy ludziom, których spotykają w życiu (18,7%). Podobnie, w dużym stopniu zgadzają się oni, że rozumieją swoje powołanie do miłości jako pragnienie bycia bezinteresownie kochanym przez kogoś (18,7%), obdarzanie współmałżonka uczuciem (17,9%), doświadczanie wzajemności uczuciowej w małżeństwie (17,9%), wielkoduszną troskę o dobro współmałżonka (16,7%), wielki dar Boga, który stworzył ich z miłości i do miłości (15,1%), możliwość bycia szczęśliwym w małżeństwie i rodzinie (13,5%), zaproszenie do bycia rodzicem i wychowania dzieci (10,3%), całkowite zawierzenie i zaufanie Bogu w małżeństwie sakramentalnym (9,1%) oraz jako przyjęcie odpowiedzialności za ukochaną osobę i dzieci w małżeństwie sakramentalnym (7,5%). Oprócz wyników omówionych powyżej jeszcze kilka do kilkunastu procent raczej zgadza się z zaprezentowanymi twierdzeniami.

Pewien odsetek badanych małżonków (sakramentalnych) zupełnie lub w dużym stopniu nie zgadza się, że rozumie powołanie do miłości jako przeżywanie więzi seksualnej z ukochaną osobą przeciwnej płci, niekoniecznie ze współmałżonkiem (77,0%), wspólne życie z osobą, którą pokochają, niekoniecznie ze współmałżonkiem (73,0%), przeżywanie głębokiej więzi uczuciowej z ukochaną osobą przeciwnej płci, niekoniecznie ze współmałżonkiem (69,4%), odpowiedzialność za ukochaną osobę i dzieci, niekoniecznie w małżeństwie sakramentalnym (59,5%). Odsetki te są wprawdzie wysokie, ale warto zwrócić uwagę na procent badanych, którzy mniej zdecydowanie odrzucają powyższe przekonania niezgodne z moralnością katolicką. Wskazuje to, iż część małżonków sakramentalnych niesie w sobie wyzwanie duszpasterskie, polegające na potrzebie formacji ich przekonań dotyczących realizacji swojego powołania do miłości w małżeństwie sakramentalnym.

Ponadto interesujące wydają się wyniki mówiące, że pewien odsetek badanych małżonków zupełnie lub w dużym stopniu nie zgadza się, że rozumie powołanie do miłości jako pragnienie bycia bezinteresownie kochanym przez kogoś (8,8%), silną więź seksualną ze współmałżonkiem (6,4%), całkowite zawierzenie i zaufanie Bogu w małżeństwie sakramentalnym (3,6%) oraz doświadczanie wzajemności uczuciowej w małżeństwie (3,2%). Odsetki te wskazują także na istnienie kilkuprocentowego odsetka małżonków katolickich, którzy przeżywania swojego powołania do miłości w małżeństwie wyraźnie nie łączą z pragnieniem bycia bezinteresownie kochanym w małżeństwie, więzią seksualną oraz doświadczaniem wzajemności uczuciowej. Może to wskazywać na faktyczne trudności respondentów w przeżywaniu tychże obszarów życia małżeńskiego.

W analizie uwzględniono oddziaływanie zmiennych niezależnych na rozumienie przez małżonków swojego powołania do miłości. Najpierw sprawdzono, czy płeć małżonków różnicuje ich rozumienie powołania do miłości. Porównania dokonano za pomocą testu t Studenta. Wyniki prezentuje tabela 2.

Tabela 2. Rozumienie powołania do miłości a płeć respondentów

Rozumiem swoje powołanie przez Boga do miłości jako	K		M		t	p
	M	SD	M	SD		
zaproszenie mnie do miłowania Boga	4,40	,965	4,25	1,307	,926	,355
zaufanie i silną więź psychiczną ze współmałżonkiem	4,50	,842	4,25	1,257	1,778	,077
przeżywanie więzi seksualnej z ukochaną osobą przeciwnej płci, niekoniecznie ze współmałżonkiem	,77	1,429	1,32	1,916	-2,419	,016
moje obdarzanie współmałżonka uczuciem	4,53	,943	4,30	1,200	1,544	,124
przyjęcie odpowiedzialności za ukochaną osobę i dzieci w małżeństwie sakramentalnym	4,81	,612	4,51	1,134	2,721	,007
zaproszenie do bycia rodzicem i wychowania dzieci	4,81	,589	4,49	1,120	2,886	,004
silną więź seksualną ze współmałżonkiem	4,06	1,219	3,78	1,507	1,515	,131
możliwość bycia szczęśliwym w małżeństwie i rodzinie	4,71	,711	4,51	1,030	1,724	,086
wspólne życie z osobą, którą pokocham, niekoniecznie ze współmałżonkiem	,90	1,459	1,46	1,925	-2,406	,017
wielkoduszną troskę o dobro współmałżonka	4,55	,919	4,30	1,145	1,744	,082
doświadczenie wzajemności uczuciowej w małżeństwie	4,46	,965	4,05	1,325	2,663	,008
całkowite zawierzenie i zaufanie Bogu w małżeństwie sakramentalnym	4,70	,783	4,29	1,442	2,907	,004
odpowiedzialność za ukochaną osobę i dzieci, niekoniecznie w małżeństwie sakramentalnym	1,42	1,714	1,84	1,961	-1,616	,107
przeżywanie głębokiej więzi uczuciowej z ukochaną osobą przeciwnej płci, niekoniecznie ze współmałżonkiem	1,07	1,608	1,44	1,856	-1,544	,124
okazywanie szacunku i pomocy ludziom, których spotykam w życiu	4,70	,676	4,60	,834	,912	,363
rodzaj misji duchowej, powierzonej mi przez Boga w mojej rodzinie	4,48	,926	4,19	1,342	1,915	,057
wielki dar Boga, który stworzył mnie z miłości i do miłości	4,70	,706	4,52	1,060	1,484	,139
moje pragnienie bycia bezinteresownie kochanym przez kogoś	4,17	1,243	3,56	1,785	3,019	,003

*Oznaczenia: M – średnia, SD – odchylenie standardowe, t – test Studenta, p – poziom istotności. Zacieniowano rubryki zawierające różnice istotne statystycznie.

Z tabeli 2 wynika, że między badanymi małżonkami występuje siedem różnic istotnych statystycznie dotyczących rozumienia swojego powołania do miłości. Kobiety częściej niż mężczyźni rozumieją swoje powołanie do miłości jako pragnienie bycia bezinteresownie kochanym przez kogoś ($t = 3,019$; $p = ,003$), zaproszenie do

bycia rodzicem i wychowania dzieci ($t = 2,886$; $p = ,004$), całkowite zawierzenie i zaufanie Bogu w małżeństwie sakramentalnym ($t = 2,907$; $p = ,004$), przyjęcie odpowiedzialności za ukochaną osobę i dzieci w małżeństwie sakramentalnym ($t = 2,721$; $p = ,007$) oraz doświadczanie wzajemności uczuciowej w małżeństwie ($t = 2,663$; $p = 0,008$). Ponadto kobiety osiągnęły wyższe niż mężczyźni wyniki, zbliżone do poziomu istotności statystycznej (tendencji), w zakresie czterech przekonań. Niewyraźnie częściej niż mężczyźni rozumieją one swoje powołanie do miłości jako rodzaj misji duchowej, powierzonej im przez Boga w ich rodzinie ($t = 1,915$; $p = ,057$), zaufanie i silną więź psychiczną ze współmałżonkiem ($t = 1,778$; $p = ,077$), wielkoduszną troskę o dobro współmałżonka ($t = 1,744$; $p = ,082$), możliwość bycia szczęśliwym w małżeństwie i rodzinie ($t = 1,724$; $p = 0,086$).

Natomiast mężczyźni częściej niż kobiety rozumieją swoje powołanie do miłości jako przeżywanie więzi seksualnej z ukochaną osobą płci przeciwnej, niekoniecznie ze współmałżonkiem ($t = -2,419$; $p = ,016$), oraz jako wspólne życie z osobą, którą pokochają, niekoniecznie ze współmałżonkiem ($t = -2,406$; $p = ,017$).

Rozumienie powołania do miłości przez badanych małżonków różnicuje ich wiek. Porównania dokonano za pomocą jednoczynnikowej analizy wariancji. Wyniki prezentuje tabela 3.

Tabela 3. Rozumienie powołania do miłości a wiek respondentów

Rozumiem swoje powołanie przez Boga do miłości jako	do 35 lat		36–45 lat		46 i więcej lat		F	p
	M	SD	M	SD	M	SD		
zaproszenie mnie do miłowania Boga	4,15	1,149	4,30	1,047	4,64	,948	4,139	,017
zaufanie i silną więź psychiczną ze współmałżonkiem	4,35	1,082	4,36	1,040	4,64	,674	2,303	,102
przeżywanie więzi seksualnej z ukochaną osobą przeciwnej płci, niekoniecznie ze współmałżonkiem	1,05	1,585	,84	1,549	,88	1,633	,360	,698
moje obdarzanie współmałżonka uczuciem	4,42	1,171	4,35	1,137	4,71	,513	3,004	,051
przyjęcie odpowiedzialności za ukochaną osobę i dzieci w małżeństwie sakramentalnym	4,65	1,067	4,68	,756	4,90	,446	2,372	,095
zaproszenie do bycia rodzicem i wychowania dzieci	4,66	1,050	4,65	,752	4,92	,363	3,134	,045
silną więź seksualną ze współmałżonkiem	3,95	1,419	3,91	1,314	4,15	1,163	,785	,457
możliwość bycia szczęśliwym w małżeństwie i rodzinie	4,52	1,091	4,61	,783	4,86	,419	3,598	,029

wspólne życie z osobą, którą pokocham, niekoniecznie ze współmałżonkiem	1,31	1,749	1,11	1,620	,71	1,389	2,558	,079
wielkoduszną troskę o dobro współmałżonka	4,38	1,128	4,44	,912	4,66	,946	1,594	,205
doświadczenie wzajemności uczuciowej w małżeństwie	4,17	1,306	4,27	1,099	4,66	,711	4,285	,015
całkowite zawierzenie i zaufanie Bogu w małżeństwie sakramentalnym	4,43	1,299	4,56	,873	4,81	,861	2,616	,075
odpowiedzialność za ukochaną osobę i dzieci, niekoniecznie w małżeństwie sakramentalnym	1,94	1,878	1,51	1,791	1,19	1,630	3,074	,048
przeżywanie głębokiej więzi uczuciowej z ukochaną osobą przeciwnej płci, niekoniecznie ze współmałżonkiem	1,46	1,786	1,16	1,654	,90	1,591	1,913	,150
okazywanie szacunku i pomocy ludziom, których spotykam w życiu	4,49	,886	4,68	,747	4,84	,409	4,028	,019
rodzaj misji duchowej, powierzonej mi przez Boga w mojej rodzinie	4,12	1,281	4,46	,979	4,58	,881	3,556	,030
wielki dar Boga, który stworzył mnie z miłości i do miłości	4,55	,867	4,63	,744	4,78	,854	1,438	,239
moje pragnienie bycia bezinteresownie kochanym przez kogoś	3,92	1,395	4,05	1,498	4,04	1,327	,187	,829

*Oznaczenia: M – średnia, SD – odchylenie standardowe, F – jednoczynnikowa analiza wariancji, p – poziom istotności. Zacieniowano rubryki zawierające różnice istotne statystycznie.

Wyniki zaprezentowane w tabeli 3 wskazują, że wiek respondentów różnicuje ich rozumienie powołania do miłości. Uzyskane wyniki wskazują na występowanie siedmiu różnic istotnych statystycznie i wyników, zbliżonych do poziomu istotności statystycznej (tendencji) dotyczących czterech twierdzeń.

Badania wskazują, że wraz ze wzrostem wieku respondentów częstsze jest ich rozumienie powołania do miłości jako doświadczenie wzajemności uczuciowej w małżeństwie ($F = 4,285$; $p = ,015$), zaproszenie do miłowania Boga ($F = 4,139$; $p = ,017$), okazywanie szacunku i pomocy ludziom, których spotykają w życiu ($F = 4,028$; $p = ,019$), możliwość bycia szczęśliwym w małżeństwie i rodzinie ($F = 3,598$; $p = ,029$), rodzaj misji duchowej, powierzonej im przez Boga w ich rodzinie ($F = 3,556$; $p = ,030$), oraz zaproszenie do bycia rodzicem i wychowania dzieci ($F = 3,134$; $p = ,045$). Natomiast rozumienie powołania do miłości jako odpowiedzialność za ukochaną osobę i dzieci, niekoniecznie w małżeństwie sakramentalnym ($F = 3,074$; $p = ,048$), częściej występuje u młodszych respondentów.

Tabela 4 prezentuje wyniki dotyczące oddziaływania zmiennej „wyszktałenie” na rozumienie powołania do miłości przez badanych małżonków. Porównania dokonano za pomocą jednoczynnikowej analizy wariancji.

Tabela 4. Rozumienie powołania do miłości a wykształcenie respondentów

Rozumiem swoje powołanie przez Boga do miłości jako	zawodowe i średnie		wyższe humanistyczne		wyższe techniczne i nauki ścisłych		F	p
	M	SD	M	SD	M	SD		
zaproszenie mnie do miłowania Boga	4,48	,942	4,43	1,066	4,18	1,124	1,761	,174
zaufanie i silną więź psychiczną ze współmałżonkiem	4,30	1,101	4,55	,918	4,40	,914	1,467	,233
przeżywanie więzi seksualnej z ukochaną osobą przeciwnej płci, niekoniecznie ze współmałżonkiem	1,30	1,883	,63	1,352	,98	1,563	3,636	,028
moje obdarzanie współmałżonka uczuciem	4,54	,886	4,51	1,015	4,37	1,106	,679	,508
przyjęcie odpowiedzialności za ukochaną osobę i dzieci w małżeństwie sakramentalnym	4,69	,958	4,81	,673	4,68	,784	,746	,475
zaproszenie do bycia rodzicem i wychowania dzieci	4,64	,949	4,80	,635	4,71	,778	,892	,411
silną więź seksualną ze współmałżonkiem	4,18	1,148	3,98	1,374	3,87	1,303	1,030	,358
możliwość bycia szczęśliwym w małżeństwie i rodzinie	4,69	,847	4,70	,776	4,59	,816	,505	,604
wspólne życie z osobą, którą pokocham, niekoniecznie ze współmałżonkiem	1,48	2,005	,81	1,309	1,04	1,575	3,467	,033
wielkoduszną troskę o dobro współmałżonka	4,36	1,198	4,59	,884	4,45	,932	1,123	,327
doświadczenie wzajemności uczuciowej w małżeństwie	4,33	1,248	4,47	,958	4,23	1,092	1,154	,317
całkowite zawierzenie i zaufanie Bogu w małżeństwie sakramentalnym	4,64	1,017	4,69	,868	4,45	1,146	1,373	,255
odpowiedzialność za ukochaną osobę i dzieci, niekoniecznie w małżeństwie sakramentalnym	2,00	1,966	1,23	1,567	1,57	1,853	3,770	,024
przeżywanie głębokiej więzi uczuciowej z ukochaną osobą przeciwnej płci, niekoniecznie ze współmałżonkiem	1,41	1,935	1,01	1,543	1,18	1,641	1,126	,326
okazywanie szacunku i pomocy ludziom, których spotykam w życiu	4,67	,598	4,73	,715	4,60	,799	,844	,431

rodzaj misji duchowej, powierzonej mi przez Boga w mojej rodzinie	4,31	1,191	4,48	,987	4,39	1,027	,503	,605
wielki dar Boga, który stworzył mnie z miłości i do miłości	4,75	,505	4,70	,811	4,52	,972	1,677	,189
moje pragnienie bycia bezinteresownie kochanym przez kogoś	4,18	1,245	4,13	1,341	3,74	1,609	2,279	,104

*Oznaczenia: M – średnia, SD – odchylenie standardowe, F – jednoczynnikowa analiza wariancji, p – poziom istotności. Zacieniowano rubryki zawierające różnice istotne statystycznie.

Z tabeli 4 wynika, że małżonkowie z wykształceniem zawodowym i średnim częściej niż ci z wykształceniem humanistycznym oraz wyższym technicznym i w zakresie nauk ścisłych podzielają przekonania niezgodne z nauczaniem moralnym Kościoła. Osoby z niższym wykształceniem powołanie do miłości częściej rozumieją jako odpowiedzialność za ukochaną osobę i dzieci, niekoniecznie w małżeństwie sakramentalnym ($F = 3,770$; $p = ,024$), przeżywanie więzi seksualnej z ukochaną osobą przeciwnej płci, niekoniecznie ze współmałżonkiem ($F = 3,636$; $p = ,028$), wspólne życie z osobą, którą pokochają, niekoniecznie ze współmałżonkiem ($F = 3,467$; $p = ,033$), niż dla małżonków z wykształceniem wyższym humanistycznym.

W analizie wyników badań sprawdzono, czy przynależność respondentów do zrzeszeń religijnych różnicuje ich przekonania dotyczące powołania do miłości. Porównania dokonano za pomocą testu t Studenta. Wyniki prezentuje tabela 5.

Tabela 5. Rozumienie powołania do miłości a przynależność respondentów do zrzeszeń religijnych

Rozumiem swoje powołanie przez Boga do miłości jako	nie przynależę do zrzeszenia religijnego		przynależę do zrzeszenia religijnego		t	p
	M	SD	M	SD		
zaproszenie mnie do miłowania Boga	4,15	1,239	4,63	,689	-3,590	,000
zaufanie i silną więź psychiczną ze współmałżonkiem	4,44	,971	4,45	,963	-,072	,943
przeżywanie więzi seksualnej z ukochaną osobą przeciwnej płci, niekoniecznie ze współmałżonkiem	1,30	1,822	,39	,987	4,737	,000
moje obdarzanie współmałżonka uczuciem	4,53	1,008	4,40	1,024	,994	,321
przyjęcie odpowiedzialności za ukochaną osobę i dzieci w małżeństwie sakramentalnym	4,63	,956	4,87	,451	-2,419	,016
zaproszenie do bycia rodzicem i wychowania dzieci	4,66	,914	4,82	,510	-1,609	,109

silną więź seksualną ze współmałżonkiem	3,96	1,328	4,03	1,267	-,378	,706
możliwość bycia szczęśliwym w małżeństwie i rodzinie	4,65	,916	4,67	,637	-,242	,809
wspólne życie z osobą, którą pokocham, niekoniecznie ze współmałżonkiem	1,52	1,809	,43	1,000	5,702	,000
wielkoduszną troskę o dobro współmałżonka	4,42	1,100	4,58	,806	-1,333	,184
doświadczanie wzajemności uczuciowej w małżeństwie	4,37	1,158	4,34	,970	,269	,788
całkowite zawierzenie i zaufanie Bogu w małżeństwie sakramentalnym	4,45	1,176	4,79	,679	-2,704	,007
odpowiedzialność za ukochaną osobę i dzieci, niekoniecznie w małżeństwie sakramentalnym	2,00	1,849	,92	1,497	4,997	,000
przeżywanie głębokiej więzi uczuciowej z ukochaną osobą przeciwnej płci, niekoniecznie ze współmałżonkiem	1,59	1,887	,61	1,150	4,810	,000
okazywanie szacunku i pomocy ludziom, których spotykam w życiu	4,56	,863	4,83	,425	-3,019	,003
rodzaj misji duchowej, powierzonej mi przez Boga w mojej rodzinie	4,26	1,134	4,60	,901	-2,573	,011
wielki dar Boga, który stworzył mnie z miłości i do miłości	4,49	,987	4,86	,417	-3,689	,000
moje pragnienie bycia bezinteresownie kochanym przez kogoś	4,04	1,401	3,99	1,449	,245	,806

*Oznaczenia: M – średnia, SD – odchylenie standardowe, t – test Studenta, p – poziom istotności. Zacieniowano rubryki zawierające różnice istotne statystycznie.

Z tabeli 5 wynika, że przynależność do zrzeczeń religijnych różnicuje przekonania respondentów w sposób istotny statystycznie w zakresie większości twierdzeń. Małżonkowie przynależący do zrzeczeń religijnych, częściej niż nienależący, rozumieją swoje powołanie jako zaproszenie do miłowania Boga ($t = -3,590$; $p < 0.001$), przyjęcie odpowiedzialności za ukochaną osobę i dzieci w małżeństwie sakramentalnym ($t = -2,419$; $p = ,016$), całkowite zawierzenie i zaufanie Bogu w małżeństwie sakramentalnym ($t = -2,704$; $p = ,007$), okazywanie szacunku i pomocy ludziom, których spotykają w życiu ($t = -3,019$; $p = ,003$), rodzaj misji duchowej, powierzonej im przez Boga w ich rodzinie ($t = -2,573$; $p = ,011$), oraz jako wielki dar Boga, który stworzył ich z miłości i do miłości ($t = -3,689$; $p < 0.001$).

Natomiast małżonkowie nienależący do zrzeczeń religijnych częściej rozumieją swoje powołanie do miłości jako przeżywanie więzi seksualnej z ukochaną osobą przeciwnej płci, niekoniecznie ze współmałżonkiem ($t = 4,737$; $p < 0.001$), odpowiedzialność za ukochaną osobę i dzieci, niekoniecznie w małżeństwie sakramentalnym ($t = 4,997$; $p < 0,001$), oraz przeżywanie głębokiej więzi uczuciowej z ukochaną osobą przeciwnej płci, niekoniecznie ze współmałżonkiem ($t = 4.810$; $p < 0.001$).

4. Wnioski pastoralne

Z przeprowadzonych badań wynika, że ponad trzy czwarte badanych małżonków w pełni potwierdza, że rozumie swoje powołanie do miłości jako przyjęcie odpowiedzialności za ukochaną osobę i dzieci w małżeństwie sakramentalnym, zaproszenie do bycia rodzicem i wychowania dzieci, całkowite zawierzenie i zaufanie Bogu w małżeństwie sakramentalnym, możliwość bycia szczęśliwym w małżeństwie i rodzinie, wielki dar Boga, który stworzył ich z miłości i do miłości, okazywanie szacunku i pomocy ludziom, których spotkają w życiu. Ponad połowa zdecydowanie potwierdza, że rozumie swoje powołanie do miłości jako wielkoduszną troskę o dobro współmałżonka, obdarzanie współmałżonka uczuciem, rodzaj misji duchowej powierzonej im przez Boga, zaufanie i silną więź psychiczną ze współmałżonkiem, doświadczanie wzajemności uczuciowej w małżeństwie, zaproszenie ich do miłowania Boga, pragnienie bycia bezinteresownie kochanym przez kogoś. Zastanawia, iż pewien odsetek małżonków sakramentalnych daje wyraz wątpliwościom w zakresie rozumienia swojego powołania do miłości w duchu katolickim. Szczególnie zastanawia fakt, że wyraźne potwierdzenie rozumienia swojego powołania do miłości jako silnej więzi seksualnej ze współmałżonkiem wyraziła niespełna połowa badanych. Wyniki te wskazują niewątpliwie na istniejące wyzwanie pastoralno-katechetyczne, dotyczące kształtowania przekonań przyszłych i obecnych małżonków²⁶, dotyczących powołania do miłości małżeńskiej. Kształtowanie to wydaje się wyraźniej potrzebne mężczyznom, małżonkom poniżej 46 lat, z wykształceniem zawodowym i średnim oraz nienależącym do zrzeżeń religijnych.

Obszarem w świadomości małżonków szczególnie słabo zintegrowanym z ich rozumieniem powołania do miłości jest przeżywanie w małżeństwie więzi seksualnej i uczuciowej. Pilność wspomnianej formacji zdają się potwierdzać kilkuprocentowe wskaźniki mówiące o wyraźnym „niezgadzaniu” się z rozumieniem swojego powołania do miłości jako silnej więzi seksualnej ze współmałżonkiem oraz doświadczaniu wzajemności uczuciowej w małżeństwie. Niedocenianie erotycznego wymiaru miłości przez małżonków może łączyć się nadal z pejoratywnym traktowaniem ludzkiej seksualności oraz niezrozumieniem jej znaczenia w miłości małżeńskiej²⁷. Te ostatnie wyniki mogą wskazywać także na pośrednio sygnalizowaną przez pewien odsetek małżonków praktyczną potrzebę pomocy specjalistycznej, skierowanej do ich par.

²⁶ Por. Jacek Goleń. 2013. *Motywy zawarcia małżeństwa sakramentalnego. Studium z duszpa-sterstwa rodzin w świetle badań narzeczonych*. Lublin: Wydawnictwo KUL, 355, 359.

²⁷ Zob. Yves Semen. 2008. *Seksualność według Jana Pawła II*. Tłum. Zofia Denkowska, Jakub Urbaniak. Poznań: Wydawnictwo Świętego Wojciecha, 100–105, 136–147.

Z perspektywy pastoralnej warto zwrócić szczególną uwagę na małżonków nie należących do zrzeżeń religijnych, którzy istotnie częściej rozumieją swoje powołanie do miłości jako przeżywanie więzi seksualnej i uczuciowej z ukochaną osobą przeciwnej płci, ale niekoniecznie ze współmałżonkiem, oraz odpowiedzialność za ukochaną osobę i dzieci, ale niekoniecznie w małżeństwie sakramentalnym. Małżonkowie niezrzeszeni, którzy w skali kraju stanowią większość spośród katolickich małżeństw, wymagają szczególnego towarzyszenia duszpasterskiego, wspierającego zwłaszcza w pierwszych latach małżeństwa dojrzewanie ich wiary i miłości oraz realizację powołania²⁸.

*

Bibliografia

- Fidalgo Antonio Gerardo. 2019. Rzeczywistość miłości jako fundament małżeństwa i rodziny. *W Amoris laetitia jako ewangelia miłości i droga do przebycia*. Red. Giovanni del Missier, Antonio Gerardo Fidalgo, 61–84. Tłum. Janusz Serafin. Kraków: Wydawnictwo Homo Dei.
- Goleń Jacek. 2014. „Miłość małżeńska w świetle badań narzeczonych”. *Studia nad Rodziną* 18 (35): 107–132.
- Goleń Jacek. 2013. Kierownictwo duchowe małżonków. W *Duszpasterstwo rodzin. Refleksja naukowa i działalność pastoralna*. Red. Jacek Goleń, Ryszard Kamiński, Grzegorz Pyżlak, 407–418. Lublin: Bonus Liber.
- Goleń Jacek. 2013. *Motywy zawarcia małżeństwa sakramentalnego. Studium z duszpasterstwa rodzin w świetle badań narzeczonych*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Goleń Jacek. 2015. „Rola świadectwa w rodzinie”. *Verbum Vitae* 28: 423–458.
- Goleń Jacek. 2018. Strengthening the Conjugal Bond. W *Catholic Family Ministry. The Scientific Reflection and the Practical Ministry of the Church*. Red. Goleń Jacek, Ryszard Kamiński, Grzegorz Pyżlak, 250–259. Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Goleń Jacek. 2017. „The Renewal of Pastoral Care of the Family in the Light of the Apostolic Exhortation Amoris Laetitia”. *Roczniki Teologiczne* 64 (6): 95–114.
- Majdański Kazimierz. 2001. *Wspólnota życia i miłości. Zamyśl Boży w małżeństwie i rodzinie*. Łomianki: Fundacja Pomoc Rodzinie.
- Sarmiento Augusto. 2002. *Małżeństwo chrześcijańskie. Podręcznik teologii małżeństwa i rodziny*. Tłum. Piotr Rak. Kraków: Wydawnictwo M.

²⁸ Por. Jacek Goleń. 2017. „The Renewal of Pastoral Care of the Family in the Light of the Apostolic Exhortation Amoris Laetitia”. *Roczniki Teologiczne* 64 (6): 109.

- Semen Yves. 2011. *Duchowość małżeńska według Jana Pawła II*. Tłum. Sylwia Filipowicz. Poznań: Wydawnictwo Świętego Wojciecha.
- Semen Yves. 2008. *Seksualność według Jana Pawła II*. Tłum. Zofia Denkowska, Jakub Urbaniak. Poznań: Wydawnictwo Świętego Wojciecha.
- Zinga Nestor Basunga Kiama. 2019. Teologiczne punkty węzłowe małżeństwa chrześcijańskiego: wszyscy adresaci radości Ewangelii. W *Amoris laetitia jako ewangelia miłości i droga do przebycia*. Red. Giovanni del Missier, Antonio Gerardo Fidalgo, 85–102. Tłum. Janusz Serafin. Kraków: Wydawnictwo Homo Dei.

*

Streszczenie: Małżeństwo jest podstawowym powołaniem człowieka, realizowanym przez większość członków Kościoła. Mężczyzna i kobieta są powołani do bycia przestrzenią, w której przejawia się miłość Boża i rodzi życie. Sakrament małżeństwa umacnia ich miłość, a jednocześnie wskazuje zobowiązania ich powołania. Przeprowadzone wśród małżonków badania dowiodły, że wysoki odsetek małżonków postrzega swoje powołanie do miłości małżeńskiej w perspektywie teologicznej, zgodnie z nauczaniem Kościoła. Częściej rozumieją je w ten sposób kobiety, małżonkowie w wieku powyżej 46. roku życia oraz należący do zrzeszeń religijnych. Wyzwanie w zakresie kształtowania rozumienia powołania do miłości stanowią mężczyźni, małżonkowie młodszy, słabiej wykształceni oraz niezrzeszeni w Kościele.

Słowa kluczowe: powołanie do miłości, małżeństwo, duszpasterstwo małżeństw, badania małżonków.

Abstract: The Vocation to Love in the Light of Research on Married Couples. Marriage is a basic human vocation realized by the majority of the members of the Church. Man and woman are called to be a space in which God's love manifests and gives birth to life. The sacrament of marriage strengthens their love and at the same time indicates the obligations of their calling. Studies conducted among spouses have shown that a high percentage of spouses view their vocation to marital love from a theological perspective, in accordance with the teaching of the Church. This is more often understood by women, spouses over 46 and those belonging to religious associations. Challenges in shaping the understanding of the call to love are men, younger spouses, the less educated and those not affiliated with the Church.

Keywords: vocation to love, marriage, pastoral care of married couples, empirical study of spouses.